

ดำเนินเปลี่ยนไป

ขวัญสรวง อติโพธิ

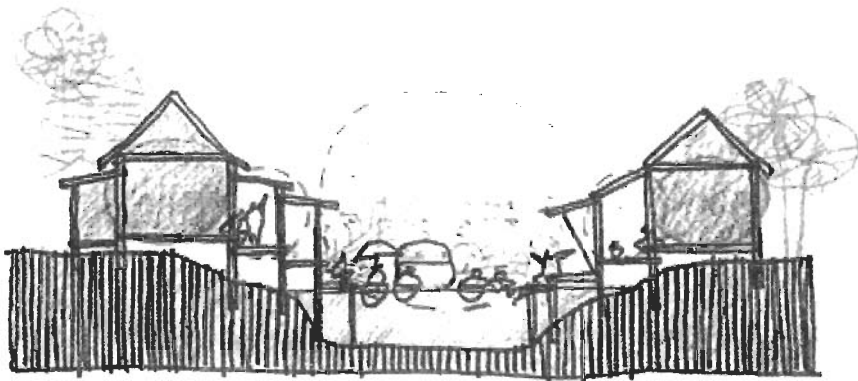
ในบรรดาชุมชนตลาดน้ำที่ผมเห็นว่าน่าดูชมและมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองที่ไม่จะมีใครเกินตลาดปากคลองลัดพลี ริมคลองดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ชุมชนตลาดลัดพลีนี้ถือว่าเก่าแก่และเป็นศูนย์กลางสำคัญที่สุดในคลองดำเนิน เลยถูกเหมาเรียกว่าเป็นตลาดน้ำดำเนินสะดวกตามชื่อคลองไปเลย (ต่อไปนี้จะ

ขอเสนอโลกเรียกไปตามนี้)

คลองดำเนิน खुดเสร็จเมื่อปีพ.ศ. 2411 แล้วการตั้งถิ่นฐานกับชุมชนต่างๆ ก็ค่อยๆ พัฒนาตัวขึ้นมาเรื่อยๆ จนเดี๋ยวนี้ก็ล่วงเข้า 143 ปีเข้าแล้ว ตลาดน้ำดำเนินน้ำนี้มีโอกาสเข้าไปเยี่ยมชมและชื่นชมก็ประมาณ 40 ปีก่อนและก็จะเวียนไปเรื่อยมา...มาช้าๆ ไปก็ลึกลับปีวันก่อนจะไปอีกทีดำเนินเปลี่ยนไปมาก

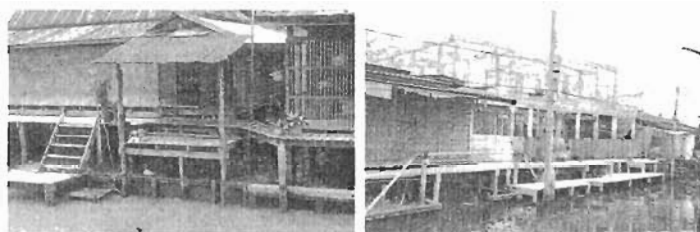
ชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกในแง่การตั้งถิ่นฐานเคยดูเข้าท่าเข้าทางอย่างไรและทุกวันนี้เปลี่ยนไปอย่างไร ขอคลีให้ท่านผู้อ่านดูสักหน

จากภาพชุดแรกบอกเล่าได้ชัดเจนว่าตลาดน้ำดำเนินสะดวกทุกวันนี้เสียตำแหน่งการเป็นชุมชนตลาดชุมชนศูนย์กลาง

ภาพร้านค้าเชิงสะพานนี้ทั้งกันร่วมยี่สิบกว่าปี เมื่อครั้งเก่าก่อนที่ทางตรงนี้คนชุมทางเดินไม้ทึบมุงพ้อหับทางขึ้นสะพานไม้ที่ทุ่งลงมา หน้าร้านขายของทั้งชายคาพร้อมลวดระดับทันทั่วบานเล็กๆ พักของพร้อมบันไดและท่อน้ำเล็กๆ ทั้งหมดผ่านการครุ่นคิดใคร่ครวญและตอบรับชีวิตกับการใช้สอยอย่างเต็มที่ สภาพทรงนี้ในปัจจุบันเจียบเพวรา ร้านปิดไปหมดแล้ว ทางเดิน ชาน บันได ท่อน้ำ ทรุดโทรมขาดการดูแลรักษา ไม่เหลือเข้ายึดครอง บันไดคอนกรีตที่ถมมาแทนบันไดเก่า

ทางเดิน บันได ท่อน้ำชานพ้อของ ซาตคาภิรมเจา เคยเป็นองค์ประกอบหน้าร้านหน้าบ้านชั้นเดียวที่กว้างได้อย่างอิสระเรื้อรุดแตกต่างหลากหลายและน่าดู ทุกวันนี้อาหารคอนกรีตสองชั้นเบียดแทรกเข้ามาพร้อมทางเดินและชานพ้อคอนกรีตเสริมเหล็ก วันข้างหน้า ภาพลักษณ์ของชุมชนจะเป็นอย่างไร

ให้แก่ตลาดบกดำเนินสะดวกริมถนนสาย 325 บางแพ-ดำเนินสะดวก-แม่กลอง การเปลี่ยนรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและการคมนาคมขนส่งจากทางน้ำมาเป็นทางบกทำให้ตัวศูนย์กลาง เลื่อนจากริมแม่น้ำมาอยู่ริมถนนห่างกันเพียง 1 กิโลเมตร

นอกจากชีวิตตลาดการทำมาค้าขายในชีวิตประจำวันที่ดีจริงไปแล้ว การเป็นชุมชนเก่าแก่อายุมาก วัสดุก่อสร้างใช้ไม้เป็นพื้น จึงยากแก่การทำนุบำรุงรักษา นานๆ เข้าจึงเกิดการใช้วัสดุอื่นๆ เข้ามาผสมปนเปื้อนเฉพาะอย่างปูนและคอนกรีต ทั้งความงียบงอยและการเปลี่ยนรูปลักษณะจึงทำให้ดำเนินที่เห็นเปลี่ยนไปมากจริงๆ

จากภาพแรกก็แสดงให้เห็นสภาพตลาดน้ำดำเนินเมื่อครั้งยังมีชีวิตชีวา ฟินิจดูแล้วจะเห็นโครงสร้างของชุมชนตลาดน้ำได้ชัดเจนว่า จะเป็นร้านรวงเรือนไม้เล็กๆ สร้างเกาะตัวกันไปริมฝั่งแต่ละหลังก็ทำทางเดินไม้ให้หลังคาคลุมต่อออกมาแล้วก็พากันต่อเติมเป็นชานเล็กๆ เป็นบันไดเป็นท่อน้ำตามอัธยาศัยของตน

อาคารสองฝั่งเป็นทั้งบ้านและร้านขายของ ห้องคลองตรงกลางนอกจากจะเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งแล้วก็เป็นที่พักผ่อนของเรือเล็กเรือน้อยชะลอลอยเคลื่อนขายข้าวของกันอีกสารพัด มีเรือนสินค้ายระดับภาคจากเมืองไกลเช่นแม่กลอง ราชบุรี กระทั่งกาญจนบุรี เข้ามาอยู่คลุกคลีอีกต่างหาก

การติดต่อเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนสินค้าและการสื่อสารกันของผู้คนในชีวิตตลาดทั้งในท้องคลองและชุมชนร้านค้าริมฝั่งสอดประสานกันกลายเป็นชีวิตตลาดน้ำที่ดึกดำบรรพ์มีชีวิตชีวาที่มีเอกลักษณ์เป็น Floating Market ที่น่าทึ่งของอาคันตุกะต่างถิ่น

อาคารบ้านเรือนริมคลองลัดพลีที่ประกอบกันเป็นตลาดน้ำดำเนิน เปลี่ยนไปอย่างไรบอกภาพเมื่อก่อนและเดี๋ยวนี้มาเปรียบเทียบให้ชมสักสองคู่

สุดท้ายนี้ ขอทั้งท้ายด้วยภาพชุดชาวตลาดน้ำดำเนินสะดวกเมื่อยี่สิบกว่าปีก่อน ชุมชนยังดึกดำบรรพ์มีชีวิตชีวาไม่เหวร้างเช่นปัจจุบัน

มาคิดดูการตั้งถิ่นฐานที่ต้องประสบชะตากรรมเพราะการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการคมนาคมขนส่งจากน้ำมารถไฟ จากน้ำมาถนน จากรถไฟมาถนน เช่นตลาดดำเนินสะดวกนี้ แท้จริงค่อยๆ เกิดขึ้นเต็มแผ่นดิน และคงจะเกิดต่อไปอีก เกิดขึ้นตามบุญตามกรรมไร้การครุ่นคิดวางแผนให้ถ่วง